

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

664

MITAALA NA UFUNDISHAJI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Year: 2001

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A (Alama 36)

Jibu maswali yote katika sehemu.

1. Eleza maana ya upangaji wa masomo katika mitaala.

Upangaji wa masomo katika mitaala ni mchakato wa kupanga masomo kwa utaratibu unaoruhusu mwanafunzi kuelewa na kufuata mtaala kwa urahisi.

Upangaji huu unahusisha kuchagua masomo muhimu na kuamua mlolongo unaofaa wa kufundisha ili kufanikisha kufikiwa kwa malengo ya kielimu.

2. Kwa nini ni muhimu kumhusisha mwanafunzi katika mchakato wa kujifunza?

Kumhusisha mwanafunzi kunasaidia kuongeza motisha yake ya kujifunza.

Kumhusisha pia kunamuwezesha kuelewa dhana kwa kina na kushiriki kwa ufanisi katika mazoezi na majadiliano.

Kumhusisha mwanafunzi kunasaidia mwalimu kutambua changamoto anazokabili na nazo na kutoa msaada unaohitajika.

3. Toa tofauti tatu kati ya mtaala wa kitaifa na mtaala wa shule.

Mtaala wa kitaifa unaandaliwa na serikali kwa lengo la kuweka kiwango cha elimu sawa kwa wanafunzi wote nchini.

Mtaala wa shule unaendana na mahitaji ya shule fulani na mazingira yake, ukiruhusu kubadilisha baadhi ya vipengele kulingana na rasilimali zilizopo.

Mtaala wa kitaifa unaangazia malengo makubwa ya kitaifa na taaluma za msingi, wakati mtaala wa shule unaweza kuzingatia masomo maalum yanayohusiana na shule hiyo pekee.

4. Eleza dhima ya mwalimu katika kutathmini maendeleo ya mwanafunzi.

Dhima ya mwalimu katika kutathmini maendeleo ya mwanafunzi ni kubaini kiwango cha uelewa wa mwanafunzi katika masomo yanayofundishwa.

Mwalimu hutathmini ili kutambua nguvu na udhaifu wa mwanafunzi na kutoa msaada unaohitajika.

Kutathmini maendeleo pia kunasaidia kuboresha mbinu za kufundisha na kuhakikisha malengo ya somo yanafikiwa.

5. Taja hatua za msingi zinazohusika katika utayarishaji wa somo.

Hatua ya kwanza ni kutambua malengo ya somo.

Hatua ya pili ni kuchagua maudhui yanayofaa kufikia malengo hayo.

Hatua ya tatu ni kupanga mbinu za kufundisha zinazofaa kwa maudhui na malengo.

Hatua ya nne ni kutayarisha vifaa na rasilimali zitakazotumika kufundisha.

Hatua ya mwisho ni kupanga jinsi ya kutathmini maendeleo ya mwanafunzi baada ya kufundishwa.

6. Eleza uhusiano uliopo kati ya malengo ya somo na matokeo ya kujifunza.

Malengo ya somo hueleza matokeo yanayotarajiwa mwanafunzi yafikie baada ya kujifunza.

Matokeo ya kujifunza ni dalili zinazoonyesha kuwa malengo haya yamefikwa, mfano uelewa, ujuzi au mabadiliko ya tabia.

Hivyo, malengo na matokeo ya kujifunza yanaendana kwani matokeo huchambua mafanikio ya malengo.

7. Kwa nini ni muhimu mwalimu kufahamu sifa za wanafunzi wake kabla ya kufundisha?

Ni muhimu mwalimu kufahamu sifa za wanafunzi ili kuboresha mbinu za kufundisha na kuhakikisha kila mwanafunzi anapata msaada unaohitajika.

Kufahamu sifa pia kunasaidia mwalimu kuchagua maudhui yanayowiana na uwezo wa wanafunzi na kupunguza changamoto za ufahamu.

Kujua sifa za wanafunzi kunachangia motisha na ushiriki mkubwa katika somo.

8. Eleza vigezo vitatu vinavyotumika katika kuchagua maudhui ya somo.

Vigezo vya kwanza ni umuhimu wa somo katika kufikia malengo ya mtaala.

Vigezo vya pili ni uelewa na uwezo wa wanafunzi kuelewa na kutumia maudhui hayo.

Vigezo vya tatu ni upatikanaji wa rasilimali na vifaa vinavyohitajika kufundisha maudhui hayo.

9. Fafanua umuhimu wa kutumia michezo ya kielimu kama mbinu ya kujifunza.

Michezo ya kielimu husaidia kuongeza motisha na shauku ya mwanafunzi kujifunza.

Inaboresha uelewa na kumbukumbu kwa kuruhusu wanafunzi kushiriki kwa vitendo.

Pia, michezo ya kielimu huchangia ujuzi wa kijamii, ushirikiano na kushirikiana kwa wanafunzi.

SEHEMU B (Alama 40)

Jibu maswali mawili (2) katika sehemu hii.

10. Jadili kwa mifano uhusiano kati ya taaluma ya mwalimu na ubora wa ufundishaji.

Taaluma ya mwalimu inaashiria ujuzi, maarifa na uzoefu alioujenga katika fani yake.

Mwalimu mwenye taaluma ya juu anaweza kueleza dhana kwa uwazi na kutumia mbinu bora za kufundisha, hivyo kuongeza ubora wa ufundishaji.

Mfano, mwalimu wa hesabu mwenye taaluma nzuri anaweza kutumia mifano halisi ya maisha ya kila siku kufundisha dhana za hesabu, na kufanya somo liwe rahisi kueleweka.

11. Eleza faida za kutumia mbinu mbalimbali za kufundisha katika darasa lenye tofauti za uwezo.

Mbinu mbalimbali zinahakikisha kuwa kila mwanafunzi anaelewa kwa kiwango chake, ikiwemo walioko na uwezo mdogo au mkubwa.

Mbinu tofauti huchangia ushiriki wa wanafunzi kwa namna ya kuvutia na kufurahisha, hivyo kupunguza uchovu na kutojikusisha darasani.

Mbinu tofauti pia husaidia mwalimu kutathmini kwa urahisi maendeleo ya kila mwanafunzi na kutoa msaada unaohitajika kwa wale wanaohitaji.

12. Jadili changamoto zinazoweza kujitokeza wakati wa kutumia mitihani kama njia ya tathmini.

Changamoto moja ni kwamba mitihani mara nyingine haionyeshi uelewa wa kina bali ni kukumbuka tu.

Changamoto nyingine ni kuwa baadhi ya wanafunzi wanaweza kuumwa na hofu ya mtihani, hivyo matokeo yao hayawakilishi ujuzi wao halisi.

Pia, mitihani inaweza kushindwa kugusa ujuzi wa vitendo au uwezo wa kushirikiana, ikileta tathmini isiyo kamili.

13. Eleza umuhimu wa kufanya maandalizi ya kazi za nyumbani kwa wanafunzi.

Maandalizi ya kazi za nyumbani husaidia kuendeleza uelewa wa somo na kurudia walichojifunza darasani.

Kazi za nyumbani pia zinasaidia mwalimu kutambua changamoto ambazo mwanafunzi anakabiliana nazo na kutoa msaada unaohitajika.

Pia, kazi za nyumbani zinachangia kujenga nidhamu, uwajibikaji na uhakika wa kujifunza kwa mwanafunzi.

SEHEMU C (Alama 24)

Jibu swali moja (1) katika sehemu hii.

14. Jadili nafasi ya maadili ya kazi katika kazi za mwalimu.

Maadili ya kazi kwa mwalimu ni muhimu kwani huunda msingi wa imani, heshima na nidhamu katika shule.

Mwalimu anayefuata maadili huonyesha uaminifu, haki na uwajibikaji, hivyo kuwa mfano wa kuigwa kwa wanafunzi.

Maadili ya kazi pia husaidia mwalimu kushughulikia changamoto za darasani kwa uwazi na kwa njia yenye heshima, hivyo kuboresha mazingira ya kujifunzia.

15. Fafanua athari za ukosefu wa vifaa vya kufundishia katika utekelezaji wa mitaala.

Ukosefu wa vifaa vya kufundishia husababisha wanafunzi kushindwa kuelewa dhana kwa kina.

Hii pia inasababisha mwalimu kutumia mbinu chache za kufundisha, ikipunguza ubora wa somo.

Ukosefu wa vifaa unaweza kuathiri motisha ya mwanafunzi na kufanya darasa kuwa la kero, na hivyo matokeo ya kujifunza kushuka.

16. Eleza namna walimu wanavyoweza kushirikiana kuboresha ubora wa ufundishaji shuleni.

Walimu wanaweza kushirikiana kwa kubadilishana mbinu bora za kufundisha ili kuongeza ufanisi darasani.

Wanaweza kupanga mafunzo ya pamoja, semina au warsha ili kujifunza mbinu mpya na kushirikiana rasilimali.

Kushirikiana pia kunasaidia kutatua changamoto za ufundishaji na kuhakikisha malengo ya mtaala yanafikiwa kwa usawa kwa wanafunzi wote.